Број 215. У Новом Саду, у четвртак 23. септембра 1904. Година XXXIX.

Застава излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Писмо из Америке.

Барбертон-Охио, 8. септ. 1904.

У овом писму, хоћу верно, да вам изнесем догађај, који се често понавља, и који најбоље сведочи, како страдамо ми, досељеници.

Клаоничари, господари великих клаоница у Чикагу (Illinois), одједном хтедоше знатно да смање плату радницима, те ови изјавише, да уз таку плату, не могу ни животне потребе подмиривати.

Они не попустише, ови не присташе и онда наступи, оно неизбежно, оно, што је морало доћи — штрајк.

Али није то обичан штрајк. Преко 12000 раденика, као један, оставише велику чикагску клаоницу и стадоше пред капијама њеним, не дајући никоме, да уђе унутра. Чим би се један бедник, изгледајући давно жуђен посао помолио, добио би своје «Degoo«, „Pollak«, и онда би, не једна, него 12.000 каменица полетило на њега. После му не би требало гробља ни крста. Има пусте земље, траве, шуме, а за једног човека, још Европљанина, који би био убијен у оваким приликама, мало се пита.

Тако је трајало сваки дан.

Господари клаоница се узрујаше. Где да нађу раднике? То беше питање, које се само најбоље могло решити повишењем плате.

Почеше дизати плату!

Центу по центу, повисише пет, десет дневно, али радници осташе при своме. Онда се господари довише. Ту су Вах kár-е, теретни жељезнички вагони или сасвим затворени или са неколико малих прозорчића Разаслаше агенте највише по Ohio, Michigan, Pennsylvania и почеше купити раднике, махом Европљане.

Но они пређашњи као да осетише да су ту њихови противници, свагда их дочекаше каменицама, те је више него неколико разбијених глава прошло кроз капије у просторије клаоничарске.

Сада су већ и једни и други радници свршавали свој посао. Ови у клаоници, а они пред капијама клаонице. Но, ту је већ и полиција имала доста, скоро и сувише посла. Упела се да направи реда до којег је тешком муком долазило.

Као што рекох, није то обичан штрајк. Јер су то 12000 сједињених раденика, који имају своја образована друштва (Унија). И онда не само то!

Ту је и друго а то их је највећма тиштало. То је Европљанин, сиромашак који је морао на сваки начин да ради, да заради нешто за живот, за најнужније потребе, ту је народ стран, њима далек вером и језиком. Није чудо што су изгреди били већи и већи.

И већ је било дошло до крајности, до ижице.

Сада се пожурише преговори на обе стране. Тамо амо, најзад некако склопише мир и 4800 старих радника штрајкача уђоше у клаоницу на своја места а толико европљана као привремени добише своје заслужене новце и — gohom! Можеш ићи!

Сада штрајкачи почеше тучу тако, да је полиција једва ред успоставила. али огорчење које је и дотле расло, с' дана на дан, расте још већма.

Тако је било у Детројиту (Michigan)

Тако је сада у Чикагу (Chicago), у Шарону (Pennsylvania) и у Бостону.

Ohio — (Охио) за сада ћути, хоће ли се и она угледати на ове, хоће ли се и она покренути да однесе најмање неколико невиних људских жртава — то се не зна, нико се и не радује томе а и не дао Бог!

Осећам да сам мало казао за оваке прилике мало је, али казао сам да ћу писати кратко, јер ни читаве књиге ономе не вреде, кога је немогуће опоменути.

Једно се може казати, да је велико зло, што наш српски народ долази овамо јер долази као из какве јаме у провалију, из зла у горе.

Али на крају да кажем. По моме мишљењу то зло има и једну добру страну, а то је да је Србин, освешћен, осећајући досадашње губитке своје, пренуо, видео је последњи корак, који би га одвео у пропаст.

Зато ти Србине, који си чувао дедовину своју — бранио права и слободу стечену крвљу својом, па си живео без Америке, живи и од сада и бићеш срећан — срећан да ће ти многи позавидети. — А махни се Америке. Америка — чемерика.

Д. П. Ј

Руско-јапански рат.

Окршаји на манџурском бојишту.

Генерал Сахаров послао је жицом петроградском генерал-штабу извештај, да је на манџурском бојишту дошло само до више окршаја. У суботу зором покушао је један непријатељски ескадрон у два маха да нападне козачку предстражу између Чуанхуандријана и Јиндиапу-а. Но у оба пута није успео, већ су га руске чете растуриле. У подне је јапанска предстража, јака један батаљон и два ескадрона, поново напала целу предстражну линију козачку. Пушчана паљба трајала је до у вече. Генерал Мишченко послао је ради појачања једну козачку сатнију. Пред вече био је непријатељ на целој линији потучен и повукао се у правцу Сиаљухечи гоњен од козака. На положајима, које су Јапанци напустили, нађено је више убијених коња, велика количина одбачених патрона, разни оружни прибор и материја за превој. Истог дана напао је непријатељ, у јачини једног ескадрона, а у три групе, руску предстражну линију између реке Хунхо и железнице. У вече је напад помоћу једне придошле компаније сузбијен. Једна руска патрола растерала је у суботу у околини Чијантана на десној обали Хунхо-а две непријатељске патроле, при томе су три јапанска драгонера заробљени. Истог дана руска патрола, која је отишла југозападно, утврдила је, да је клану Дованзон поседнут од једне тунгуске чете, која броји 200 људи и којју предводе јапански официри.

Пораз јапански код Порт-Артура.

У Чифу је стигло писмо из Порт-Артура, у којем се опширно описује последња јапанска очајна борба код Порт-Артура. Јапанци су 19. септембра п. н. непрестано бомбардовали спољна утврђења руских главних насипа. Усљед бомбардовања потпуно је порушен водовод и редути који су га бранили. У овој борби понављали су се такови призори, који превазилазе оне код Љаојана. Руси су 22. и 23. септембра п. н. испали против 36. јапанске пешачке пуковније. Развила се очајна борба, у којој је јапанска пуковнија потпуно уништена.. Од четир хиљаде људи остао је у животу само један подофицир и четрнаест војника. Друго јапанско одељење које је било у долини, Руси су устрелили до последњег човека, треће одељење натерали су на мрежу од дрота и ту га уништили. И у борби око Хиг-Хила ужасно се просула крв, врхови су покривени били одсеченим деловима тела и одрубљеним главама. — При крају се вели у писму како у Порт-Артуру понестаје хране.(?!)

Једна недоказана вест.

Из Лондона јављају, како је Јапанцима пошло за руком да прокопају један тунел до под сам порт-артурски град и како су га одмах носели и учинили употребу од њега, ал да се незна, шта се даље десило. — Изгледа да ће још дуго чекати да то сазнају.

Колико ће трајати рат.

Паришки лист „Petit Parisien“ доноси један разговор својег петроградског дописника са тамошњим војним аташеом француског посланства, генералом Молином. Овај је између осталог рекао, да ако рат буде текао својим правилним током, трајаће најмање две године дана. Рату се томе у никојем погледу неће моћи учинити краја, јер Руси нису им најмање расположени, да дозволе ичије посредовање.

Три хиљаде исељеника на Ријеци.

Оно американско бродарско друштво, што се сматра као привилегисано, да исељује свет из Угарске у Америку, успело је преко својих агената, да сакупи до 3 хиљаде исељеника на Ријеку (Фијуму), али још нема жељене лађе, да их навезу на море. Градски начелник ријечки је у великој недоумици, где да смести тај силни свет, јер сви ти исељеници једва да имају новаца да плате пут и неће да крње спремљене своте, па ноћивају по улицама. Заиста чудно, да свет неће да дође у памет, а скоро у сваком селу има понеког, који из сопственог искуства уме да прича, како тамо не тече мед и млеко.

Рибља морија у Палићу.

У језеру Палићу (крај Суботице), почело се вијати доста мртве рибе на површини. Истрагом је доказано, да риба није била ни болесна ни отрована, него да је угинула једино због тога, што у језерској води има сувише млого соде, па услед суше вода се испаравала (а није долазила нова кишом) те је према томе саразмерно постала содом много богатија, и то је узрок, да рибе не могу да дишу, јер кад напуне таком водом своје шкрге, не могу да се опросте соде. Услед те морије побојао се свет, да ће сва риба угинути — и ту би претрпели штету осим неколико подузетника и силна сиротиња, која у риболову зарађује свој хлеб насушни. Неки мисле да доведу воду вештачки, а свему би помогла — једна добра киша.

Једно писмо из Порт-Артура.

Копенхашки лист „Национал-тиденте“ доноси у једном од својих последњих бројева једно писмо датирано под 16. августом, које је писао један млад Данац, који се од почетка рата налази у Порт-Артуру. Писмо гласи:

„Ни мало се не кајем што сам остао овде, јер то се неда описати, како је то величанствено доживети овакву опсаду. Дању и ноћу ради се, и човеку се чини, да би то било стидно, кад би легао да спава; али генерал Стесељ заповедио је, да сваки треба да из љубави према цару и отаџбини покуша да се дневно по шест сати одмара. И морамо да га слушамо. Али „чича“ не ради сам тако. У зору и у поноћ, и куд год пођеш, срешћеш њега. И он је увек весео, свеж. Па онда вели он: „Све је добро, децо!“ А тако и јесте“.

„Из једних енглеских новина, које смо узели из једне џунке, увиђам, да вас страшно лажу: како су Јапанци већ двадесет пута заузели Порт-Артур. Да, да су Јапанци пре три месеца дошли и да су нас шест до осам дана непрестано нападали са 100.000 људи, Порт-Артур не би били заузели! А сад! Сад би морали да нас уморе глађу, ако хоће да нас освоје, али то би требало најмање годину дана. Брашна, чаја и муниције има у изобиљу, али цигарета нестаје. Најмање два пут недељно добијамо свеже рибе. — Наловимо је сами у огромне количине или је купимо од лопова Китајаца, који у овом рату сјајно тргују.

Ув пркос топовској грмљави свира војна музика готово сваки дан, а и новине излазе сваког дана.

Можете замислити какви су ови жути ђаволи и како насрћу. Ми их по неки пут ужасно косимо. До данашњег дана изгубили су сигурно 70.000 људи. Међу њима има младића од 17 и 18 година.

Особито је ужасно кад експлодује која наша мина. Делови човечијих тела заклоне небо. У близини тврђа ве налазе се још хиљаде мина.

До данашњег дана погинуло нам је 1100 људи, а 3000 рањених леже у болницама.

Гарнизон има 33.000 бораца, не рачунајући ту мрнаре 3000 радника оправљају бродове.

Серафим Крстић.

Син покојног поп-Стојана Крстића, „дели-папаза“, великог српског родољуба, кога зликовци арнаутски убише, а брат поп-Ставре, из Подгорица у Мађедонији палог такође од зликовачке руке — отпутовао је у родно село, да се запопи и да прими крст и Свето Еванђеље оца и брата. Нека му је срећан рад! (У овој честитој српској породици живи предање, да им је један предак био војвода у косовском боју, да се вратио кући и оставио аманет, да му од потомака редовно по неколико њих буду или калуђери или свештеници. Околни народ необично поштује ту породицу, а нарочито је поштовање уживао покојни поп-Стојан.

Рецепти.

Ко пази на здравље док се не разболе и слуша мудре савете уштедиће себи и новца и — патње.

Хлеб је најглавнија храна.

За здравље је најбољи хлеб од пшенична зрна и од помешаног пшеничног зрна са ражи (наполице.) Жито треба увек добро очистити од уродице и уметице — јер су оне по здравље штетне. У пшеници и ражи има кад год много кукоља и главнице, а и једно и друго је по здравље шкодљиво. Врло опасна по здравље је уродица „љуљ“ или „врат“ и има га у нас кад год у пшеници а много више у јечму, те народ наш у оним крајевима у којима јечменицу једе, трује се љуљом и болује од њега и тиме себи живот прекраћује. Зато се чувајте уродице, љуља или врата. јер је и по здравље и живот опасна. У нас се много једе хлеб од кукурузна брашна. У крајевима где се једе кукурузни хлеб, треба добро пазити на бербу кукуружњу, брати га добро сазрела, и добро га сасушити, ако се увлажи зрно и потпари, не ваља, јер и од таквог хлеба хоће да се добије тешка и дуга болка. Боље је јести печен хлеб (пројy) но качамак (мамаљугу, поленту.) Пшенични хлеб је најбољи кисео, а не ваља не печен и гњецав, но добро печен. У нас није у кућама згоде свугде да се хлебац добро испече — пекара у селу нема па се због тога једе непечен хлеб. Земљорадоачке задруге подигле би себи задужбину, кад би где год у месту нема, оне подигле фуруне (пећи) за печење хлеба — тиме би нашем народу велико добро учиниле!

Кратке вести.

Дубровачка улица у Београду зваће се од сада улица краља Петра.

— Царска ковница у Бечу исковала је за Србију потребну наручену количину новога новца и послала га је већ у Србију, а тако исто и оригиналне калупе по којима је новац кован.

— У Сегедину је на скупу својих присталица барон Банфи рекао, да ће идуће седнице угарског сабора бити бурне и да ће се он сав заложити за економску независност Угарске.

— Југословенска изложба у Београду, биће отворена до 1. новембра о. г.

— На путу између Скопља и Тетова, код места Сејмениста, Арнаути су убили 17. о м. Методија сина Младена Угриновића, Србина из Маврива. Убице су умакле и власт ништа не предузима против њих.

ЛИСТАК.

Морнар.

Роман Пиера Лотија.

(Наставак.)

ШЕСТА ГЛАВА.

У ћутању прође последњи ручак у недељу, који се састојао као и увек из обичних јела, која је стара служавка доносила на сто. Само што она данас није при том ни речице прозборила, јер јој је на срцу било врло тешко и сузе силом хтеле да груну из очију.

Јован је за цело време непрестано помишљао на други такав ручак о Ускрсу, који му је у детињству стварао највеће радости, и што се од њега више удаљавао, тим му је овај све сјајнији изгледао. Прво „мушко одело“ и отворено угасит чојани шешир, први пролетњи весници, мириси и наде, који су куљали кроз отворени прозор осећај свежег ружичастог почетка, дах јутарњег руменила, који се простирао свугде. А сада, суморно, позно вече, сдружено са телесним осећајем зиме која је на прагу, и коју су собом доносили хладан вечерњи ваздух и рани залаз сунчани..

Када је хтео после ручка да устане, и без особите воље и журбе, онако обичаја ради да неко време шврља по улицама, рече деда: „Молим те, остани, дете моје; имамо с тобом да говоримо“.

Оборене главе застао је стојећи. Одједном је постао још туробнији, и спремао се на борбу, јер није очекивао ништа друго, већ да покушају, да га одврате од бродарског позива, предвиђао је замку, која му је смештена последњег тренутка, да би се мануо мора и ступио у трговину ујакову.

Али деда отпоче слабим и тужним гласом лагано и јасно да прича о другим стварима, које су га погађале у срце:

„Дете моје — мати твоја и ја, немамо ништа, толико као ништа више. Да би ти омогућили да похађаш маринску школу, мислили смо да добро чинимо, кад смо позајмљивали доста велике своте, које на жалост као хипотеке терете наше добро До год будем жив, моћићемо можда помоћу моје скромне мировине и помоћу штедљивости твоје добре мајке и наше, честите, верне служавке, да излазимо на крај, и одржимо ову кућу, за којом и моје срце тежи. После тога, незнам како ће бити.“

[Наставиће се).

Брзојави „Застави“.

Стигли 22. септембра ноћу.

Руско-јапански рат.

Мукден. Уједињене јапанске војске продужују продирање.

Петроград. Руски потпуковник Паја Коларовић, који је код Љаојана рањен, умро је у Љаојану. Коларовић је Србин, родом из Темишвара.

Крвави метежи у Старој Србији и Мађедонији.

Цариград. Код Остима напала је бугарска чета грчку чету. Борба тече још и данас. Жандармерија је отпутовала на лице места.

Код села Тополника била је огорчена борба између бугарских и српских уеташа. Много је мртвих и рањених.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 5. октобра. Време: Благо, на многа места киша.

Жито поскупило са 5 потура. Куповина непромењлива. Кукурув домаћи 7 кр. 20 пот. до 7 кр. 35 пот.

*

БУДИМПЕШТА, 22. септембра 1904. г. — Дневни извештај са будимпештанске житне берзе филијале Српске Банке.

У промету је 11.000 мтц.

Готова роба.

Потиска шеница 77/82 кг. тешка 10 кр. 10 п. до 10 кр. 60 п.
Бачка шеница 76/78 кг. тешка 10 кр. 20 п. до 10 кр. 50 п.
Банатска шеница 75/79 кг. тешка 10 кр. — п. до 10 кр. 30 п
Сремска шеница 74 78 кг. тешка 9 кр. 80 п. до 10 кр. 30 п.
(на три месеца.)

Раж 7 кр. 25 п. до 7 кр. 35 п.
Јечам 6 кр. 75 п. до 7 кр. 25 п.
Зоб (овас) 6 кр. 80 п. до 7 кр. 35 п.
Кукуруз стари 7 кр. 25 пот. до 7 кр. 32 п.
Репица 11 кр. — п. до 11 кр. 25 п.
Купусара 11 кр. 50 п. до 11 кр. 70 п.

Цена за 50 килогр. за све наведене предмете.

Оделење за робу будимпештанске филијале Српске Банке, IV Vaczi-utcza 34.

Дражбени оглас.

Дана 3. (16.) октобра т. г. у 2 сахата после подне издаје потписана црквена општина на јавној дражби своју кућу, која је, на најлепшем месту, на ћошку преко од цркве и политичне општине: и која има све нужне просторије за све врсте трговине, под закуп на три године, почињући од онога дана, како од надлежне области стигне одобрење.

У истој кући има осим собе за радњу још и друге три собе за становање с кујном, шпајзом, подрумом, шталом, шупом, котобањом, амбаром и другим нужним просторијама, уз врло лепо и пространо двориште с баштом.

У Бешки 21. септембра (4. октобра) 1904.

За српско-правосл. црквену општину

Председник: А Јовановић Перовођа: Ђ. Прерадовић.

I. 982 1—3

БЕРБЕРНИЦА.

Продајем моју **берберску радњу**, која постоји 18 година у Новом Саду у „Ћурћијској улици“, до „Плевне“.

Ближа извешћа даје

I. 977 1—3 ВЕЉКО ГАШПАРОВИЋ.

ПОЗИВ

на

ВАНРЕДНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ III.

СРП. ЗЕМЉОРАДНИЧКЕ ЗАДРУГЕ У НОВОМ САДУ

(удружење с неограниченом одговорношћу)

која ће се одржати 13 октобра 1904. г. у 2 сах. по подне у задружном стану.

Дневни ред:

1. Избор перовође и 2 члана за оверовљење тога записника.
2. Избор председника.
3. Евентуални предлози.

У Новом Саду, 2. окт. 1904.

I. 981 1—1 **Управа.**

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

МИЛАНА ПЕТКОВИЋА

→ У МИТРОВИЦИ ←

потребује два добра спомоћника. Ступање одма или најдуже за 14 дана.

I. 974 1—2

Гостионица

ПОД ЗАКУП!

Потписана општина одржаће 26. септембра (9. октобра) о. г. јавну дражбу ради под закуп издавања своје гостионице.

Дражба ће се отпочети пре подне у ½8 сати. Исклична цена је **300 круна**.

Дражбоватељи су дужни пре дражбе положити 10% у име пишманлука. Од закупника се тражи 50 круна кауције.

Срп. Арадац 29. септ. 1904.

Срп. арадачка црквена општина.

I. 967 2—3

СТАРИЈИ И МЛАЂИ

ПОМОЋНИК

помодно мануфактурне струке, који су вешти и самостални продавци при тим српским, немачким и мађарским језиком подпуно владају, могу одмах добити место у трговини

Бранка М. Спаића

I. 957 3—3 у Руми.

СРПСКА КРЕДИТНА ЗАДРУГА

у БРОДУ у СЛАВОНИЈИ

Уплаћени основни капитал К 600.000.

Банкарско оделење бави се есконтовањем меница и девиза, давањем зајмова на хартије од вредности отварањем текућих и жиро рачуна вршењем исплата и наплата у монархији и иностранству, продајом и куповином чекова и девиза, издавањем кредитних писама, примањем у депозит сваковрсних вредности и у опште свима банкарским пословима.

Прима улоге на штедњу под нарочито повољним условима за улагаче. Веће суме по погодби.

Нарочито се препоручује практично уведена принудна недељна штедња.

Оделење за робу бави се куповином и продајом свих земаљских производа као: жита разне врсти, шљива, пекмеза, ракије, грађе дрвене, кожа, живине, јаја, свежег воћа, фабричких производа и т. д. за рачун својих пословних пријатеља; прима сваковрсну робу на стовариште у својим магазинима у Босанском и Славонском Броду, врши експедицију и реекспедицију сваковрсне робе и све остале потребне манипулације. — Даје зајмове на робу према своме правилнику.

Услови су за све послове веома умерени. I. 980 1—10

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Костантин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.